

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie przeglądu śródkresowego realizacji strategii jednolitego rynku cyfrowego – Połączony jednolity rynek cyfrowy dla wszystkich”

[COM(2017) 228 final]

(2018/C 081/14)

Sprawozdawca: **Antonio LONGO**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 5.7.2017
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	4.10.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	18.10.2017
Sesja plenarna nr	529
Wynik głosowania	111/0/0
(za/przeciw/wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) popiera wniosek dotyczący przeglądu *strategii jednolitego rynku cyfrowego* i uznaje istotne wysiłki podjęte przez Komisję w formie inicjatywy ustawodawczej, aby osiągnąć cele UE w dziedzinie rozwoju technologicznego, gospodarczego i społecznego.

1.2. Niemniej EKES wyraża zaniepokojenie z powodu opóźnień w przyjmowaniu i wdrażaniu 35 przedłożonych działań i inicjatyw ustawodawczych, co grozi zwiększeniem luki technologicznej i zagraża konkurencyjności UE wobec globalnych konkurentów.

1.3. Komitet popiera propozycję Komisji w sprawie zintegrowania strategii jednolitego rynku cyfrowego z trzema nowymi inicjatywami ustawodawczymi dotyczącymi, odpowiednio, platform internetowych, europejskiej gospodarki opartej na danych i bezpieczeństwa cybernetycznego. Zaleca też przyjęcie całościowego podejścia uwzględniającego potrzebę wzmacniania konkurencyjności i ochrony praw cyfrowych zarówno na rynku wewnętrznym, jak i wobec państw trzecich.

1.4. Komitet podkreśla konieczność wzmocnienia *wymiaru społecznego*⁽¹⁾ strategii jednolitego rynku cyfrowego. Jedynie poprzez zarządzanie na szczeblu europejskim – z udziałem rządów krajowych, partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego jako całości – można będzie stawić czoła wyzwaniom i zagrożeniom związanym z rewolucją cyfrową oraz zapewnić ochronę osób w trudnej sytuacji, a także zaoferować większe możliwości obywatelom i przedsiębiorstwom.

1.5. EKES oczekuje, że UE, z poszanowaniem odpowiednich kompetencji krajowych, będzie wspierać wprowadzenie szerokiego planu na rzecz edukacji i szkoleń cyfrowych, tak aby wszyscy obywatele uzyskali narzędzia poznawcze, aby jak najlepiej przejść do korzystania z nowych narzędzi. Plan ten powinien obejmować wszystkie rodzaje i poziomy kształcenia, począwszy od kształcenia nauczycieli oraz zmian w programach i sposobach nauczania, i powinien być ściśle związany z systemem kształcenia ustawicznego w celu aktualizowania umiejętności lub umożliwienia przekwalifikowania pracowników. Szczególną uwagę należy także zwrócić na kompetencje kadry zarządzającej poprzez organizowanie specjalistycznych kursów we współpracy z wyższymi uczelniami.

⁽¹⁾ Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 10, pkt 3.8 i 3.9.

1.6. Rewolucja cyfrowa wpłynie na wszystkie aspekty pracy: organizację, zadania, miejsca, czas, warunki i umowy. EKES uważa, że dialog społeczny może odgrywać kluczową rolę w tym względzie, i apeluje do Komisji, by wspólnie z partnerami społecznymi podjęła refleksję nad perspektywą średnio- i długoterminową, by określić działania na rzecz zapewnienia godziwych płac, wysokiej jakości zatrudnienia, godzenia pracy zawodowej i życia rodzinnego oraz powszechnego dostępu do zabezpieczenia społecznego.

1.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje niedawne osiągnięcia w sektorze cyfrowym, ale apeluje do europejskich i krajowych instytucji o czuwanie nad prawidłowym i pełnym wdrażaniem regulacji (np. *dotyczących zniesienia detalicznych opłat roamingowych*) i do kontynuowania prac nad ograniczeniem fragmentacji i zniekształceń rynku. W tym kontekście EKES zaleca, aby Komisja opublikowała jak najszybciej rozporządzenie umożliwiające przenoszenie treści online.

1.8. Komitet podkreśla znaczenie jak najszybszego zniwelowania infrastrukturalnej, terytorialnej i kulturowej przepaści cyfrowej, która jest obecnie przeszkodą dla rozwoju gospodarczego i społecznego UE i źródłem różnic w poziomie życia obywateli i przedsiębiorstw oraz dostępnych możliwości. Dotychczas oferowane finansowanie jest znaczące, ale nie wystarczy do pokrycia wszystkich potrzeb rozwojowych UE.

1.9. EKES ponownie stwierdza, że dostęp do internetu jest podstawowym prawem każdego obywatela oraz niezbędnym instrumentem włączenia społecznego i wzrostu gospodarczego; należy go zatem bezzwłocznie zaliczyć do usług powszechnych.

1.10. Komitet zwraca się do Komisji o przyspieszone wdrażanie strategii na rzecz e-administracji i e-zdrowia, zarówno dlatego, że są one niezbędnym warunkiem rozwoju cyfrowego w Europie, jak i ze względu na pozytywny wpływ, jaki mogą wywrzeć na jakość usług i życia obywateli.

1.11. EKES uważa, że należy bardziej wspierać MŚP, ponieważ korzystanie z technologii cyfrowych jest już obecnie niezbędnym warunkiem utrzymania się na rynku. Ponadto działania wspierające przedsiębiorstwa muszą uwzględniać strategię *ad hoc* na rzecz przedsiębiorstw typu start-up, opartą na trzech kluczowych celach: uproszczeniu przepisów, tworzeniu sieci i ułatwieniu dostępu do finansowania.

1.12. Komitet wzywa Komisję do zwiększenia ochrony praw konsumentów cyfrowych w całej UE i do zapobieżenia sytuacji, w której harmonizacja różnych przepisów oznaczałaby obniżenie ochrony, która została już wzmocniona i jest zadowalająca.

1.13. EKES uważa, że bezpieczeństwo cybernetyczne jest priorytetem z punktu widzenia suwerenności i konkurencyjności europejskiej, ponieważ dotyczy wszystkich obszarów zastosowania technologii cyfrowej. Zaleca, by Komisja przewidziała we wniosku istotną poprawę standardów w zakresie zapobiegania, zniechęcania, reakcji, zarządzania kryzysowego i odporności, przy poszanowaniu praw podstawowych UE, kładąc tym samym podwaliny pod wzmocnienie współpracy zarówno między państwami członkowskimi, jak i z krajami trzecimi.

2. Stan urzeczywistnienia jednolitego rynku cyfrowego

2.1. Od maja 2015 r. Komisja Europejska przedstawiła trzydzieści pięć wniosków ustawodawczych przewidzianych w strategii jednolitego rynku cyfrowego⁽²⁾. Wiele z nich nie zostało jeszcze wdrożonych, ponieważ stanowią przedmiot negocjacji między Komisją, Parlamentem i Radą lub oczekują na faktyczne wdrożenie w poszczególnych państwach członkowskich. Komunikat w sprawie przeglądu śródkresowego strategii jednolitego rynku cyfrowego nakreśla wstępny bilans podjętych działań i osiągniętych wyników.

2.2. Spośród najistotniejszych działań, jakie zostały wdrożone lub mają zostać wdrożone, wyróżnia się:

— *zniesienie detalicznych opłat roamingowych*⁽³⁾ od 15 czerwca 2017 r.;

⁽²⁾ COM(2015) 192 final.

⁽³⁾ COM(2016) 399 final.

- transgraniczne przenoszenie usług online w zakresie treści⁽⁴⁾ od pierwszych miesięcy 2018 r.;
- zakończenie nieuzasadnionego blokowania geograficznego⁽⁵⁾ działającego na szkodę konsumentów.

2.3. Komisja uważa, że konieczne jest wdrożenie pakietu na rzecz łączności⁽⁶⁾, który będzie wspierać tworzenie wysokiej jakości infrastruktury cyfrowej w całej UE, aby wszystkie przedsiębiorstwa i wszyscy obywatele mogli czerpać korzyści z rewolucji cyfrowej.

2.4. Dla pobudzenia transgranicznego handlu elektronicznego ważne będzie przyjęcie wniosków Komisji w sprawie harmonizacji przepisów dotyczących umów cyfrowych⁽⁷⁾, wzmocnienia współpracy między organami krajowymi ds. ochrony konsumentów⁽⁸⁾, zapewnienie przystępnych kosztów transgranicznych usług doręczania paczek⁽⁹⁾, uproszczenia procedur składania deklaracji VAT⁽¹⁰⁾, przeciwdziałania nieuczciwym praktykom handlowym i ochrony prawa własności intelektualnej, w tym praw autorskich⁽¹¹⁾.

2.5. Aby osiągnąć wyższe standardy ochrony danych⁽¹²⁾ i poufności komunikacji elektronicznej⁽¹³⁾, Komisja przyjęła dwa rozporządzenia *ad hoc*, które mają zostać wdrożone w 2018 r.

2.6. Ramy prawne sektora usług audiowizualnych⁽¹⁴⁾ dostosuje się do potrzeb ery cyfrowej poprzez przegląd przepisów dotyczących prawa autorskiego⁽¹⁵⁾, aby ułatwić transgraniczny dostęp do materiałów i poszerzyć możliwości korzystania z materiałów chronionych prawem autorskim w dziedzinie edukacji, badań naukowych i kultury.

3. Streszczenie nowych wniosków Komisji

3.1. Wobec naturalnego rozwoju świata cyfrowego, który wymaga ciągłych dostosowań infrastrukturalnych i regulacyjnych, zapewnienie wszystkim użytkownikom bezpiecznego, otwartego i sprawiedliwego otoczenia cyfrowego jawi się jako podstawowa konieczność. Warunki te są niezbędne do wzmocnienia zaufania, którego brak wciąż ogranicza rozwój jednolitego rynku cyfrowego⁽¹⁶⁾.

3.2. Komisja określiła trzy obszary wymagające podjęcia przez UE bardziej stanowczych działań, w sprawie których zamierza wkrótce przedstawić wnioski ustawodawcze: 1) **platformy internetowe**, 2) **europejska gospodarka oparta na danych**, 3) **bezpieczeństwo cybernetyczne**.

3.3. *Platformy internetowe*⁽¹⁷⁾ na nowo definiują jednolity rynek cyfrowy, zyskując rolę „strażników internetu”, ponieważ kontrolują dostęp do danych, treści i transakcji. W związku z tym Komisja w 2017 r. opracuje inicjatywę mającą na celu ich zaangażowanie w zarządzanie siecią i zwiększenie ich odpowiedzialności w tym zakresie. W szczególności podjęty zostanie problem nieuczciwych warunków umownych i nieprawidłowych praktyk handlowych w stosunkach między platformami a przedsiębiorstwami. Ponadto dzięki wprowadzeniu formalnego systemu „zgłaszania i usuwania” usuwanie nielegalnych treści stanie się szybsze i bardziej skuteczne.

3.4. *Gospodarka oparta na danych* będzie odgrywała coraz większą rolę dla przedsiębiorstw, obywateli i infrastruktury publicznej. Komisja opublikuje w 2017 r. dwie inicjatywy ustawodawcze dotyczące swobodnego przepływu transgranicznego danych nieosobowych oraz dostępności i ponownego wykorzystania danych publicznych oraz danych zgromadzonych z wykorzystaniem środków publicznych. Wreszcie, w celu przygotowania rynku cyfrowego na rozwój internetu rzeczy określone zostaną zasady ustalania podmiotu odpowiedzialnego w wypadku szkód spowodowanych przez produkty w znacznym stopniu korzystające z danych.

⁽⁴⁾ COM(2015) 627 final.

⁽⁵⁾ COM(2016) 289 final.

⁽⁶⁾ COM(2016) 587, 588, 589, 590, 591 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 634 i 635 final.

⁽⁸⁾ COM(2016) 283 final.

⁽⁹⁾ COM(2016) 285 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2016) 757 final.

⁽¹¹⁾ COM(2016) 593 final.

⁽¹²⁾ Rozporządzenie (UE) 2016/679.

⁽¹³⁾ COM(2017) 10 final.

⁽¹⁴⁾ COM(2016) 287 final.

⁽¹⁵⁾ COM(2016) 593 i 594 final.

⁽¹⁶⁾ Specjalne badanie Eurobarometru nr 460.

⁽¹⁷⁾ COM(2016) 288 final.

3.5. W 2017 r. Komisja dokona przeglądu *strategii bezpieczeństwa cybernetycznego UE*⁽¹⁸⁾ oraz mandatu Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA) w celu ich dostosowania do nowych wyzwań i zagrożeń. Ponadto zaproponuje się dodatkowe środki dotyczące norm bezpieczeństwa cybernetycznego, certyfikacji i etykietowania, aby zwiększyć ochronę przed cyberatakami przedmiotów podłączonych do sieci. Proces ten przyczyni się do wzmocnienia partnerstwa publiczno-prywatnego.

3.6. W celu poprawy umiejętności cyfrowych i zwiększenia szans na rynku pracy Komisja wzywa do niezwłocznego wdrożenia *europejskiego programu na rzecz umiejętności*⁽¹⁹⁾ oraz *koalicji na rzecz cyfrowych umiejętności i miejsc pracy*⁽²⁰⁾. Ponadto w 2018 r. Komisja rozpocznie projekt „Cyfrowe możliwości” oferujący absolwentom możliwość odbywania transgranicznych staży w sektorze cyfrowym.

3.7. *Strategia dotycząca cyfryzacji europejskiego przemysłu*⁽²¹⁾ zachęci do współpracy i wymiany dobrych praktyk. Inicjatywa ta uzupełnia środki pochodzące z programu „Horyzont 2020” (5,5 mld EUR) oraz prywatne i krajowe inwestycje z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego. Niektóre kluczowe sektory, takie jak energia, transport i finanse, zostaną znacząco przekształcone zgodnie z kryteriami zrównoważonego rozwoju i efektywności.

3.8. Plan na rzecz *administracji elektronicznej na lata 2016–2020*⁽²²⁾ ułatwi transformację cyfrową w sektorze usług publicznych na szczeblu krajowym i europejskim. Komisja przewiduje, że sektor zdrowia znacząco się zmieni na skutek prawa leczenia w każdym państwie UE (cyfrowa dokumentacja medyczna i recepty) oraz rosnącego wykorzystania technologii wspierającej pracę lekarzy (badania, operacje, leczenie itd.).

3.9. Aby wzmocnić własną pozycję w skali globalnej, UE zwiększyła środki finansowe na badania naukowe i innowacje oraz uruchomiła dwie ważne inicjatywy technologiczne: *inicjatywę dotyczącą przetwarzania w chmurze*, mającą na celu udostępnianie i ponowne wykorzystywanie nabytej wiedzy, i *inicjatywę dotyczącą informacji kwantowej*, służącą rozwiązywaniu problemów obliczeniowych bardziej złożonych od tych, z którymi dziś radzą sobie superkomputery.

3.10. Komisja uważa, że strategia jednolitego rynku cyfrowego będzie miała coraz większe znaczenie w stosunkach UE z państwami trzecimi. Umożliwi ona ochronę nowych praw cyfrowych, przeciwdziałanie cyfrowemu protekcjonizmowi i wspieranie inicjatyw przeciwdziałających *przepaści cyfrowej* w skali globalnej.

4. Uwagi ogólne

4.1. EKES uznaje wysiłki podjęte przez Komisję w zakresie inicjatywy ustawodawczej służące osiągnięciu celów dotyczących rozwoju technologicznego, gospodarczego i społecznego określonych w strategii jednolitego rynku cyfrowego. W szczególności uważa, że przegląd średniookresowy jest kluczowy dla wdrożenia wspomnianej strategii, ponieważ ogranicza jej fragmentaryczność i niedostatki.

4.2. Komitet z zadowoleniem przyjmuje ostatnie osiągnięcia, takie jak: zniesienie detalicznych opłat roamingowych⁽²³⁾, transgraniczne przenoszenie produktów online⁽²⁴⁾ oraz zakończenie nieuzasadnionego blokowania geograficznego⁽²⁵⁾. Inicjatywy te przyczynią się do kształtowania bardziej pozytywnego wizerunku UE, chociaż nadal istnieje wiele problemów, które należy rozwiązać w celu zapewnienia ochrony praw konsumentów i uczciwej konkurencji między przedsiębiorstwami.

4.2.1. Komitet podkreśla jednak, że w wielu państwach członkowskich zniesienie opłat za roaming odbywa się w sposób rozdrobniony i niejednolity, co jest ewidentnie niekorzystne dla klientów i wizerunku UE. W różnych krajach stowarzyszenia konsumentów skarżą się na próby obchodzenia zniesienia roamingu, głównie poprzez ograniczenie liczby gigabajtów dostępnych na surfowanie po internecie. EKES zwraca się zatem do Komisji o ścisłe monitorowanie tego procesu oraz o wzmocnienie i przyspieszenie trybu i czasu wdrażania.

⁽¹⁸⁾ JOIN(2013) 1.

⁽¹⁹⁾ COM(2016) 381 final.

⁽²⁰⁾ 2016/C484/01.

⁽²¹⁾ COM(2016) 180 final.

⁽²²⁾ COM(2016) 179 final.

⁽²³⁾ Dz.U. C 24 z 28.1.2012, s. 131; Dz.U. C 34 z 2.2.2017, s. 162.

⁽²⁴⁾ Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 86.

⁽²⁵⁾ Dz.U. C 34 z 2.2.2017, s. 93.

4.2.2. W odniesieniu do możliwości transgranicznego przenoszenia treści online EKES ma nadzieję, że już niedługo potwierdzone zostanie w praktyce wstępne porozumienie między Radą i Komisją, które zostało przyjęte przez Parlament Europejski 18 maja br. Przewiduje ono wydanie rozporządzenia w celu wprowadzenia w Unii wspólnego podejścia w sprawie przenoszenia treści online, aby umożliwić abonentom dostęp do ich usług i korzystania z nich podczas tymczasowego przebywania w państwie członkowskim innym niż państwo miejsca zamieszkania.

4.3. EKES wyraża zaniepokojenie faktem, że tylko niektóre z wniosków ustawodawczych przedstawionych przez Komisję w ramach strategii jednolitego rynku cyfrowego zostały faktycznie wdrożone. Stanowi to poważne ograniczenie z punktu widzenia oceny strategii jako całości oraz nakreślenia realistycznych perspektyw wzrostu i konkurencyjności UE. Komitet zwraca się do wszystkich instytucji zaangażowanych w proces *współdecydowania*, aby skróciły czas negocjacji, i ma nadzieję, że państwa członkowskie zastosują przepisy w sposób terminowy i spójny.

4.4. Komitet jest zdania, że rewolucja cyfrowa radykalnie zmieni życie obywateli, a także sposób prowadzenia działalności gospodarczej, produkcji i wprowadzania do obrotu. Będzie to miało trudne obecnie do przewidzenia skutki długoterminowe, w szczególności dla rynku pracy i zatrudnienia. Technologie cyfrowe zmienią organizację, zadania, miejsca, czas i warunki pracy, jak również umowy o pracę. Zatem EKES podkreśla konieczność wzmocnienia *wymiaru społecznego* ⁽²⁶⁾ strategii jednolitego rynku cyfrowego. Tylko wówczas można będzie zmierzyć się z wszystkimi wyzwaniami i zagrożeniami związanymi z rewolucją cyfrową, aby każdy mógł czerpać z niej korzyści i wykorzystywać jej możliwości.

4.5. EKES uważa, że zasadnicze znaczenie ma jak najszybsze uruchomienie kompleksowego europejskiego programu kształcenia i szkolenia cyfrowego w celu zagwarantowania wszystkim obywatelom narzędzi do lepszego radzenia sobie z przemianami. W szczególności EKES, choć jest świadomy szczególnych krajowych kompetencji w tej dziedzinie, ma nadzieję, że program ten, zapoczątkowany w szkołach, pozwoli na zwiększenie wiedzy nauczycieli, dostosowanie programów nauczania i dydaktyki technologii cyfrowych (w tym e-learningu) i zapewni wszystkim uczniom kształcenie wysokiej jakości. Będzie miał on naturalne przedłużenie w uczeniu się przez całe życie w celu zmiany lub podniesienia kwalifikacji wszystkich pracowników ⁽²⁷⁾.

4.6. Komitet uważa, że przedsiębiorstwa muszą pilnie dostosować swoje umiejętności cyfrowe, koncentrując się w szczególności na kwestiach bezpieczeństwa cybernetycznego. EKES uważa, że UE powinna wesprzeć przedsiębiorstwa w prowadzeniu specjalistycznych programów szkoleniowych dla kadry kierowniczej, przy pomocy ze strony środowisk akademickich, w celu zwiększenia wiedzy i świadomości na temat zagrożeń związanych z kradzieżą danych i cyberprzestępczością. Zdaniem EKES-u istotne jest również, by wspierać kształcenie specjalistów w zakresie bezpieczeństwa IT przy użyciu odpowiednich symulacji cyberataków, by sprawdzić ich zdolności do reagowania.

4.7. EKES zauważa, że pomimo zaleceń sformułowanych już w 2015 r. ⁽²⁸⁾ niektóre kluczowe wyzwania, niezbędne do urzeczywistnienia jednolitego rynku cyfrowego, nie zostały jeszcze odpowiednio uwzględnione. Rozpowszechnianie umiejętności cyfrowych, w tym obsługi komputera, cyfryzacja przedsiębiorstw i administracja elektroniczna, nadal stanowią podstawowe warunki szerokiego, wspólnego i wyważonego rozwoju.

4.8. UE zainwestowała i nadal będzie inwestować wiele miliardów euro w badania naukowe i innowacje, jak również w sektor cyfrowy. Jednak w porównaniu z szacowanymi przez Komisję potrzebami (około 155 mld EUR), daleko nam do osiągnięcia poziomu inwestycji wystarczającego do zapewnienia silnego i zrównoważonego rozwoju w sektorze cyfrowym, by móc dotrzymać kroku głównym światowym konkurentom. W związku z tym Komisja często deklarowała zamiar zwrócenia się do partnerstw publiczno-prywatnych (PPP), aby wypełnić lukę inwestycyjną.

4.8.1. EKES sądzi, że PPP są z pewnością ważnym bodźcem dla rozwoju i innowacji, ale nie można ich uznać za panaceum na wszystkie problemy. Wzywa zatem instytucje UE do odgrywania aktywniejszej roli w działaniach dotyczących dziedzin o *niewielkim znaczeniu rynkowym* oraz w ich finansowaniu, a także w tych wszystkich inicjatywach, które mają na celu tworzenie infrastruktury o wysokiej wartości dodanej, ale których wyniki uwidoczniają się dopiero w perspektywie długoterminowej (instrument „Łącząc Europę”).

⁽²⁶⁾ Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 10, pkt 3.8 i 3.9.

⁽²⁷⁾ Dz.U. C 434 z 15.12.2017, s. 30.

⁽²⁸⁾ Dz.U. C 71 z 24.2.2016, s. 65, „Strategia jednolitego rynku cyfrowego”, pkt 1.1, 1.2, 1.3 i 1.8.

4.9. Opodatkowanie wielonarodowych przedsiębiorstw jest od pewnego czasu przedmiotem intensywnej debaty oraz śmiałych inicjatyw instytucjonalnych. Wydaje się, że zwłaszcza krajowe systemy podatkowe nie zawsze prawidłowo opodatkowują zyski generowane przez tego rodzaju przedsiębiorstwa w obrębie UE. Komitet wzywa Komisję do znalezienia rozwiązań zapewniających, w ramach zasady pomocniczości, równowagę między potrzebą sprawiedliwego opodatkowania zysków a unikaniem blokowania innowacji i rozwoju.

4.10. EKES ponownie podkreśla znaczenie zmniejszenia *przepaści cyfrowej*, która może stać się jednym z głównych czynników wykluczenia gospodarczego, zawodowego i społecznego. W tym kontekście konieczne jest jak najszybsze wdrożenie planowanych przez UE strategii kształcenia i szkolenia w dziedzinie cyfrowej (*Europejski program na rzecz umiejętności oraz koalicja na rzecz cyfrowych umiejętności i miejsc pracy*). W związku z tym EKES zaleca Komisji, aby zapewniła szybkie i właściwe wdrożenie tego procesu przez państwa członkowskie.

4.11. Komitet przypomina o zasadzie, zgodnie z którą dostęp do internetu jest podstawowym prawem wszystkich obywateli, a także niezbędnym instrumentem włączenia społecznego i wzrostu gospodarczego. Z tego względu dostęp do internetu za pomocą szybkich łączy należy bezzwłocznie zaliczyć w poczet usług powszechnych⁽²⁹⁾. Ponadto EKES uważa, że okiełznanie rewolucji cyfrowej możliwe będzie jedynie pod warunkiem aktywnego udziału obywateli, którzy muszą zdawać sobie sprawę zarówno z zagrożeń internetu, jak i z oferowanych przez niego możliwości.

4.12. Ważne jest zatem, aby UE wspierała i aktywnie uczestniczyła w dorocznym Forum Zarządzania Internetem, którego kolejna edycja pod tytułem *Shape Your Digital Future!* odbędzie się w Genewie w grudniu 2017 r. Jej uczestnicy omówią sposoby jak największego wykorzystywania możliwości oferowanych przez internet i sprostania pojawiającym się zagrożeniom i wyzwaniom.

4.13. EKES popiera pakiet na rzecz łączności⁽³⁰⁾ i ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje inicjatywy mające na celu zmniejszenie terytorialnej *przepaści cyfrowej* (Wifi4EU) oraz zapewnienie jakości łączności cyfrowej (5G). W szczególności Komitet uważa, że Wifi4EU jest niezbędne dla zapewnienia faktycznie połączonego jednolitego rynku cyfrowego dla wszystkich. W związku z tym ma nadzieję, że ten projekt pilotażowy, który obecnie przewiduje wyasygnowanie 125 mln EUR, przekształci się w strukturalną pozycję w polityce UE i że jego budżet zostanie odpowiednio dostosowany, by zagwarantować wszystkim obywatelom, także tym zamieszkującym obszary o niewielkim znaczeniu rynkowym (wyspy, tereny górskie oraz regiony najbardziej oddalone itp.) podłączenie do wysokiej jakości internetu.

4.14. EKES popiera wniosek dotyczący zaangażowania **platform internetowych** w szeroko zakrojony projekt, tak aby stały się one podmiotami odpowiedzialnymi za sprawiedliwy i przejrzysty ekosystem internetowy. Proces ten musi jednak uwzględniać ograniczenie rozdrobienia przepisów, przy czym należy wziąć pod uwagę skutki dla przedsiębiorstw (nieuczciwa konkurencja), pracowników (umowy) i konsumentów⁽³¹⁾ (spory transgraniczne) i zapewnić utrzymanie osiągniętych standardów.

4.15. EKES uważa, że **Europejska gospodarka oparta na danych** jest jednym z sektorów, w których przepaść między UE a światowymi liderami innowacji cyfrowej jest najbardziej widoczna. Komitet popiera wniosek dotyczący ustanowienia ram prawnych, pod warunkiem że znajdą one właściwe zastosowanie również w kontekście *przetwarzania w chmurze*⁽³²⁾, sztucznej inteligencji i internetu rzeczy, *uwzględnią swobodę zawierania umów, usuną bariery dla innowacji* oraz uzyskają odpowiednie potwierdzenie w przydzielonych przez UE środkach finansowych.

4.16. EKES uważa, że bezpieczeństwo cybernetyczne ma znaczenie priorytetowe ze względu na horyzontalny charakter tej kwestii we wszystkich dziedzinach gospodarki cyfrowej i ze względu na zapewnienie europejskiej suwerenności, bez uszczerbku dla cyfrowej autonomii w gromadzeniu danych i zarządzaniu nimi, jak również w zarządzaniu samymi urządzeniami do kontrolowania i monitorowania tego procesu. Zważywszy na szeroki zakres obszarów, których dotyczą omawiane kwestie, EKES uważa, że środki przeznaczone na bezpieczeństwo cybernetyczne należy znacznie zwiększyć, wykraczając poza granicę badań naukowych i uwzględniając przedsiębiorstwa we wrażliwych sektorach (transport, produkcja przemysłowa o wysokiej wartości dodanej itp.), a także wspierając państwa członkowskie we wzmacnianiu mechanizmów obrony cyfrowej.

⁽²⁹⁾ Dz.U. C 161 z 6.6.2013, s. 8.

⁽³⁰⁾ EKES sporządził oddzielne opinie dotyczące poszczególnych wniosków, które łączy jednak ta sama myśl przewodnia, zapewniająca spójność stanowiska i treści: Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 51; Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 56; Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 65; Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 69; Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 74.

⁽³¹⁾ Dz.U. C 75 z 10.3.2017, s. 119.

⁽³²⁾ Dz.U. C 487 z 28.12.2016, s. 86.

4.17. Cyberterroryzm i cyberprzestępczość stanowią obecnie bezpośrednie zagrożenie dla wszystkich gospodarek i rządów. Komitet zaleca, by wniosek dotyczący przeglądu strategii na rzecz bezpieczeństwa cybernetycznego przewidywał istotną poprawę standardów w zakresie zapobiegania, zniechęcania, reakcji, zarządzania kryzysowego i odporności, przy poszanowaniu praw podstawowych UE, kładąc tym samym podwaliny pod wzmocnienie współpracy między państwami członkowskimi i z krajami trzecimi.

4.17.1. EKES podziela stanowisko Komisji, zgodnie z którym wszystkie produkty cyfrowe i skomunikowane systemy muszą być bezpieczne od chwili pojawienia się na rynku i wyraża nadzieję, że zapowiedziane środki zostaną szybko przyjęte.

4.17.2. Komitet popiera propozycję Komisji dotyczącą rozszerzenia mandatu ENISA⁽³³⁾ i dostosowania jej do nowych globalnych zagrożeń. Uważa zwłaszcza że przegląd europejskiej strategii bezpieczeństwa cybernetycznego wymaga także od ENISA większej otwartości i dialogu z obywatelami i zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim, a także większej wobec nich przejrzystości, by umożliwić ocenę inicjatyw i działań tej agencji.

5. Uwagi szczegółowe

5.1. Pomimo tego, że 90 % europejskich przedsiębiorstw wymaga umiejętności cyfrowych, w 2016 r. tylko 44 % obywateli Europy i 37 % pracowników wykazywało się tymi umiejętnościami w stopniu co najmniej dostatecznym. Ponadto prawie połowa europejskich przedsiębiorstw nie zapewnia przekwalifikowania pracowników, co szkodzi zarówno pracownikom, jak i konkurencyjności samego przedsiębiorstwa⁽³⁴⁾. Zatem EKES ponownie podkreśla pilną potrzebę sfinansowania – z wykorzystaniem środków *ad hoc* – szeroko zakrojonej strategii kształcenia i szkolenia w dziedzinie technologii cyfrowych⁽³⁵⁾, ze szczególnym uwzględnieniem przepaści między pokoleniem epoki cyfrowej a osobami starszymi⁽³⁶⁾ i, ogólniej, z myślą o wsparciu i pomocy dla wszystkich „nieucyfrowionych” osób, niezależnie od ich wieku i statusu.

5.2. Jeżeli chodzi o skutki dla zatrudnienia, to istnieje także realna możliwość, że robotyzacja doprowadzi do ogólnego zmniejszenia liczby miejsc pracy i stopniowego wchłaniania wszystkich powtarzalnych i mniej kreatywnych prac⁽³⁷⁾. Z tego względu EKES wzywa Komisję do podjęcia, za pośrednictwem instrumentu, jakim jest europejski dialog społeczny, działań mających na celu zapewnienie godziwego wynagrodzenia, równowagi między życiem rodzinnym i zawodowym, wysokiej jakości miejsc pracy, a także powszechnego dostępu do zabezpieczenia społecznego⁽³⁸⁾.

5.2.1. Aby sprostać wyzwaniom digitalizacji trzeba będzie podejmować działania w sektorze edukacji i szkoleń, a także przewidywać działania *ad hoc* w skali europejskiej w celu relokacji pracowników, których obowiązki powierzone zostały maszynom lub stały się przestarzałe wskutek robotyzacji. Konieczne będzie także ustanowienie odpowiednich struktur zabezpieczenia socjalnego, by zapewnić wspomnianym pracownikom godne życie w okresie przekwalifikowania zawodowego. Ponadto niezbędne będzie uwzględnienie tego rodzaju środków w ramach szeroko zakrojonej, elastycznej i skutecznej strategii, która będzie w stanie szybko i sprawnie reagować na zmiany spowodowane rewolucją cyfrową. Chodzi o proaktywne zarządzanie zmianami, a nie biernie poddawanie się ich skutkom.

5.3. EKES ponownie wyraża poparcie dla planu działania na rzecz administracji elektronicznej w celu świadczenia łatwych w użyciu, dostosowanych do różnych potrzeb i transgranicznych usług cyfrowych. Komitet uważa jednak, że celów tych nie można obecnie osiągnąć z uwagi na opóźnienia we wdrażaniu strategii na szczeblu krajowym i brak rozległej i wzajemnie połączonej infrastruktury cyfrowej w skali europejskiej. Zwraca też uwagę na utrzymywanie się problemów związanych z zasadą *jednorazowości* oraz opóźnienia w tworzeniu *jednolitego portalu cyfrowego*. Ponadto EKES ponownie podkreśla potrzebę zapewnienia aktualizacji zgodnie z najnowszymi technologiami oraz wyjścia naprzeciw użytkownikom i umożliwienia im zmiany własnych danych lub ich usuwania (prawo do bycia zapomnianym)⁽³⁹⁾.

⁽³³⁾ Dz.U. C 75 z 10.3.2017, s. 124.

⁽³⁴⁾ Komisja Europejska, *Digital Transformation Scoreboard*, 2017.

⁽³⁵⁾ Dz.U. C 173 z 31.5.2017, s. 1, Dz.U. C 173 z 31.5.2017, s. 45.

⁽³⁶⁾ Dz.U. C 389 z 21.10.2016, s. 28.

⁽³⁷⁾ „*The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries: A Comparative Analysis*”, OECD, 2016 r. Obecnie ma miejsce ożywiona debata na temat wpływu rewolucji cyfrowej na poziom zatrudnienia. OECD szacuje, że liczba miejsc pracy spadnie o 9 % (chodzi tu o pracę uznawaną za najbardziej powtarzalną), ale inne badania, na przykład Banku Światowego i innych instytucji, przewidują zwiększenie liczby miejsc pracy lub kompensowanie utraconych stanowisk nowymi miejscami pracy. Pewne jest, że wszystkie badania wskazują, że świat pracy będzie poddawany ogromnym zmianom i konieczne będzie przyjęcie o czasie skutecznych środków zaradczych.

⁽³⁸⁾ Dz.U. C 13 z 15.1.2016, s. 161.

⁽³⁹⁾ Dz.U. C 487 z 28.12.2016, s. 99.

5.4. Komitet zauważa, że w sektorze zdrowia cyfrowego (*e-zdrowia*) występują problemy podobne do tych istniejących w sektorze *administracji elektronicznej*. EKES wnosi zatem o zachęcanie do tworzenia zaawansowanej infrastruktury cyfrowej, zacieśnienie współpracy z sektorem badań naukowych i innowacji oraz bardziej aktywne zaangażowanie użytkowników i personelu medycznego⁽⁴⁰⁾.

5.5. EKES popiera komunikat w sprawie *cyfryzacji europejskiego przemysłu* i powtarza, że żadne państwo członkowskie nie jest w stanie samo wykorzystać wszystkich możliwości oferowanych przez technologię cyfrową. Tymczasem UE, wręcz przeciwnie, może mierzyć się z największymi światowymi konkurentami, pod warunkiem że opracuje wspólną strategię służącą wzmocnieniu europejskiej bazy przemysłowej (*Przemysł 4.0*), będącej niezależnym czynnikiem konkurencyjności i mogącej przyciągnąć inwestycje, zwiększyć liczbę miejsc pracy i skupić uwagę na osiągnięciu celu, jakim jest zwiększenie do 20 % udziału produkcji przemysłowej w europejskim PKB przed rokiem 2020⁽⁴¹⁾.

5.6. Komitet wzywa Komisję do wspierania innowacji cyfrowych we wszystkich przedsiębiorstwach i zwrócenia szczególnej uwagi na MŚP, które mogą czerpać ogromne korzyści z cyfryzacji (uproszczenie i ograniczenie biurokracji), ale którym bez odpowiedniego wsparcia i pomocy grozi wypadnięcie z rynku. W istocie cyfryzacja każdego przedsiębiorstwa jest już obecnie niezbędnym, ale niewystarczającym warunkiem utrzymania się na rynku, a małe i średnie przedsiębiorstwa, mające mniej narzędzi i zasobów, mogą mieć większe problemy w dostosowaniu się do zmian.

5.7. EKES uważa, że należy wspierać przedsiębiorstwa typu start-up, które mają duże znaczenie dla innowacji cyfrowej, wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, poprzez sprzyjanie ich rozwojowi i konsolidacji (*scale-up*). W szczególności zaleca się międzysektorowe podejście pasujące do różnych rodzajów przedsiębiorstw, oparte na trzech głównych celach: uproszczeniu przepisów, budowaniu sieci i ułatwianiu dostępu do finansowania⁽⁴²⁾.

5.8. EKES uważa, że transgraniczny handel elektroniczny jest jednym z kluczowych sektorów dla rozwoju jednolitego rynku cyfrowego. Komitet ponownie wzywa do podjęcia bardziej stanowczych działań z myślą o tym, by koszty doręczania paczek były bardziej przystępne dla wszystkich⁽⁴³⁾. Ponadto w kontekście wybranego instrumentu prawnego (dwóch dyrektyw), który może powodować dezorientację, a jednocześnie nie prowadzi do uproszczenia ram regulacyjnych, zaleca lepszą harmonizację przepisów dotyczących umów cyfrowych⁽⁴⁴⁾.

5.9. EKES z zadowoleniem przyjmuje przekazane przez Komisję informacje o wynikach w zakresie ochrony konsumentów uzyskanych dzięki *platformie internetowej rozstrzygania sporów*⁽⁴⁵⁾, ale uważa, że jest jeszcze wiele do zrobienia, aby rozpowszechnić wiedzę na temat platformy i zwiększyć zaufanie konsumentów do handlu internetowego. W szczególności EKES życzyłby sobie wzmocnienia instrumentów pozasądowego rozstrzygania sporów, zwłaszcza w wymiarze transgranicznym. Apeluje ponadto o podjęcie działań na rzecz ochrony danych⁽⁴⁶⁾, audiowizualnych usług medialnych⁽⁴⁷⁾, przeciwdziałania oszustwom i ochrony prawa autorskiego⁽⁴⁸⁾ oraz o zwrócenie uwagi na ochronę użytkowników, szczególnie tych bardziej podatnych na zagrożenia, przed cyberprzemocą, fałszywymi informacjami oraz wszelkimi formami podżegania do przemocy.

5.10. Komitet przyjmuje także z zadowoleniem zainicjowany przez Komisję proces służący harmonizacji ochrony konsumentów na szczeblu europejskim, pod warunkiem że utrzyma się niezmiennione standardy ochrony konsumentów w przypadku, gdy są one wyższe, w celu ogólnej poprawy ochrony konsumentów w przestrzeni cyfrowej w UE.

5.11. EKES wnosi do Komisji o zapewnienie, aby strategia jednolitego rynku cyfrowego, wpisując się w szerszy kontekst celów zrównoważonego rozwoju określonych przez ONZ, miała coraz bardziej międzysektorowy charakter i była uzupełniana o kluczowe dla rozwoju Europy sektory i strategie, takie jak energia, gospodarka o obiegu zamkniętym⁽⁴⁹⁾ i transport⁽⁵⁰⁾. Strategia ta może bowiem mieć decydujący wpływ na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju, uproszczenia i poprawy efektywności.

⁽⁴⁰⁾ Dz.U. C 13 z 15.1.2016, s. 14.

⁽⁴¹⁾ Dz.U. C 389 z 21.10.2016, s. 50.

⁽⁴²⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 20.

⁽⁴³⁾ Dz.U. C 34 z 2.2.2017, s. 106.

⁽⁴⁴⁾ Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 57.

⁽⁴⁵⁾ Według informacji udzielonych przez komisarz Věře Jourovą w pierwszym roku rozstrzygnięto ponad 24 tys. spraw: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-727_pl.htm.

⁽⁴⁶⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 107.

⁽⁴⁷⁾ Dz.U. C 34 z 2.2.2017, s. 157.

⁽⁴⁸⁾ Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s.27.

⁽⁴⁹⁾ Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 98.

⁽⁵⁰⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 85, Dz.U. C 345 z 13.10.2017, s. 52.

5.12. Komitet uważa, że konieczne jest zwiększenie przez UE inwestycji w badania naukowe i innowacje, aby móc konkurować z liderami innowacji cyfrowej. Inicjatywy zmierzające do wzmocnienia podstawy infrastrukturalnej są ważne, ale nie decydujące. Europa powinna w szczególności jak najszybciej wdrożyć *przetwarzanie w chmurze*⁽⁵¹⁾, zgodnie ze strategią *Open Innovation, Open Science, Open to the World* [Otwarte innowacje, otwarta nauka, otwartość na świat]. Komitet popiera również dalsze prace w dziedzinie informatyki kwantowej i sztucznej inteligencji⁽⁵²⁾.

5.13. EKES popiera podejście Komisji w sprawie wzmocnienia zewnętrznego wymiaru strategii jednolitego rynku cyfrowego, ale uważa, że do tej pory bardzo niewiele zrobiono w tej dziedzinie. W szczególności Komitet opowiada się za dwoma poziomami działań, takimi jak:

- *określenie nowych stosunków z konkurentami cyfrowymi*. UE powinna chronić prawa cyfrowe, przeciwstawiać się protekcjonizmowi cyfrowemu i wspierać globalny sojusz na rzecz bezpieczeństwa cybernetycznego. Proces ten będzie odgrywał kluczową rolę w definiowaniu nowego globalnego ładu,
- *promowanie rozwoju cyfrowego*. Technologie cyfrowe mogą stanowić ważny czynnik wzrostu będący w stanie zwalczać przyczyny wojny, ubóstwa i migracji. Komitet uważa ponadto, że aby osiągnąć ogromną większość celów zrównoważonego rozwoju wytyczonych przez ONZ konieczne jest, by obywatele i kraje, i to nie tylko te najbogatsze i najbardziej rozwinięte, aktywnie i na masową skalę korzystali z technologii cyfrowych. Zmniejszenie przepaści technologicznej powinno zatem być priorytetem dla UE w skali globalnej, a nie tylko w kontekście współpracy transgranicznej.

Bruksela, dnia 18 października 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁵¹⁾ Dz.U. C 487 z 28.12.2016, s. 86.

⁽⁵²⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 1.